

Özlem Galip: Ermeni Soykırımı: Yüzleşmeme değil yüzleşme!

Posted on 26/04/2016

“Yeryüzünün dört bir yanına “savrulmuş” Ermeni ulusunun tarihinde çok önemli bir kara gündür, 24 Nisan. Üç-beş Ermeni yan yana gelmeye görsün, alırlar ellerine pankartları, dökülürler sokaklara hemen. Nedir bütün bunların sebebi, niçin yollara düşer bu insanlar 24 Nisan’da?”

Hrant Dink, 1996 yılının Nisan ayında Agos’ta yayınlanmış “23 buçuk Nisan” başlıklı yazısında bu şekilde sıralar sorularını. Bu yazının ardından 20 sene, Hrant Dink’in vuruluşunun üzerinden 9 sene, Ermeni Soykırımı’nın üzerinden ise 101 sene geçti. Ne Hrant’ın katilleri bulundu, ne de soykırım suçluları yargılandı. Ne soykırımdan sağ kurtulanlar devletin kendi geçmişiyle yüzleşmesine tanıklık edebildi ne de yeni nesil soykırımın gölgesinden kaçabildi. Türk devleti 101 senedir sıkı sıkıya sarıldığı inkarcı politikasından, bir an olsun fire vermedi.

1915 yılının 24 Nisan gününde İstanbul’daki Ermeni halkının ileri gelenlerinden yüzlercesi, evlerinden alınıp Talat Paşa’nın emriyle Çankırı ve Ayaş’taki toplama merkezlerine götürüldü ve birçoğundan bir daha asla haber alınmadı. Çok azı serbest bırakıldı, diğerleri ise yavaş yavaş öldürüldü. Salıverilenlerin birkaçı da aklını kaybetti.

Komitas ve dostları...

Bu kişilerin en başında şüphesiz Ermeni müziğinin duayeni olarak bilinen Komitas gelir. Komitas, 3000 kadar Ermeni halk şarkısını derleyerek notaya geçiren bir bestecidir. 24

Nisan 1915'te evinden alınıp götürülen aydınlar arasındaydı. Serbest bırakılan birkaç aydından biri de oydu ancak bu süreç ardından aklını yitidi; hayatının geri kalan 20 yılını Paris'te bir sanatoryumda geçirdi. Bu 20 yıl boyunca ne bir daha beste yaptı, ne de konuştu. Komitas'ın yaptığı besteler, Ermeni halk müziği ve kültürü için eşsiz bir yere sahip olsa da yaşadığı acılar Ermeni halkının hafızalarında her zaman yer edinmeye devam edecektir. Bu minvalde Ermeni halk şarkıları denince akla Komitas elir, Komitas denince de akla yüz yıllık acı gelir.

24 Nisan 1915, bir başlangıçtı. O günden sonra dünya tarihinin en büyük imha operasyonlarından biri, dur durak bilmeden devam etti. Ermenilerin dramı, 1915'ten de önceye, 1870'lere değin uzansa da, 24 Nisan 1915, son dalganın başlangıcı olarak Ermeni Soykırımı'nın yıldönümü kabul edildi.

101 yılın ardından halen günlük hayatımızdan siyasete kadar her alanda etkisini hissettiğimiz o süreci, kısaca özetlemeye çalışalım:

Ermenilerin yarısı katledildi

Tarih 27 Mayıs 1915... Tehcir Kanunu kabul edildi. Bu, Ermenilerin toplu katledilmesi açısından dönüm noktasıydı. Der Zor çöllerine doğru tehcir edilen (zorla göçertilen) Ermeniler, açlıktan, sefaletten ve kurşuna dizme gibi doğrudan imha yöntemlerinden dolayı yaşamını yitiriyordu. Ölüm, çok kısa bir sürede yüz binleri aştı. İnsan hakları hukukçusu Geoffrey Robertson'a göre, 1915 ve akabinde işlenen soykırım suçu sonucunda, Ermeni nüfusunun en az yarısı hayatını kaybetti.

Hitler: Ermenileri kim hatırlıyor?

Doğu Perinçek'in İsviçre tarafından "Ermeni Soykırımı'nı inkar etmekle" suçlandığı davada Ermeni tarafın avukatı olan Robertson, duruşmadaki konuşmasında Talat Paşa'yı "Osmanlı'nın Hitler'i" olarak tanımlamıştı. Hitler aksini iddia etmezdi sanırım! Zira Hitler de 1931 yılında, Polonya işgali öncesinde generallerine Yahudilere karşı sert ve acımasız olmalarını söylüyor ve ekliyordu: "Bugün Ermenileri kim hatırlıyor?"

Hitler, Ermenileri öldürmenin suç olarak görülmemesinin benzerinin Yahudiler için de geçerli olabileceğini düşünüyordu; ama yanıldı. Yahudi soykırımından mesul olanlar teker teker yargılandı, bazıları idam edildi. Almanya, Yahudilere yaşattığı acılar dolayısıyla bedeller ödedi.

Nazi diktatör, "Ermenileri kim hatırlıyor?" diye sorarken aslında Türkiye'den ve Ermenilerden çok Avrupa'yı ve Amerika'yı kastediordu. Çünkü Ermeni halkı, atalarının yaşadığı acıları hiçbir zaman unutmadı. Bazı Avrupa ülkeleri soykırımı tanısa da Amerika, Türkiye ile müttefikliğini kaybetmemek adına her Nisan ayında farklı bir terminoloji kullanarak "soykırım" ifadesini kullanmaktan zinhar kaçındı.

Devletin akademisi

Türk devleti ise, 100 yıl önce şiddete dayalı uyguladığı politikasını bürokrasiye kadar taşıdı; farklı formlarla hep sürdürdü. Tarihin gerçekliğine karşı kendi tarihini yazdı. 1915'ten beri Türk devleti, anti-Ermeni tezini güçlendirebilmek için devletin bütün kanallarını devreye soktu. Birçok Anadolu ve metropol üniversitesinde bölümler oluşturularak devlet söylemini teyit edecek tarihçiler yetiştirildi; tezler yazılıp sempozyumlar düzenlendi. İlk Ermeni Dili ve Edebiyatı bölümü, Ankara Üniversitesi'nde 2001 yılında kurulurken Trakya, Tokat, Nevşehir, Afyonkarahisar, Erciyes ve Sütçü İmam gibi birçok kentteki üniversitelerde de bu bölümler oluşturuldu. Bölümlerin alanı, Ermenilerdi; ama devletin finansal desteğiyle çalışmalarını sürdüren bu bölümlerde tek bir Ermeni'ye bile yer verilmedi; tek kelime Ermenice bile

bilmeyen Türk tarihçiler, güya “Ermeni yalanlarını” araştırdı! Başka bir ilgi çekici yan, bu bölümlerin önemli kısmının daha önce Ermenilerin yoğun yaşadığı kentlerde kurulmasıydı. Bu bölümler, uluslararası kabul gören hakemli akademik dergilerde ciddiye bile alınmayacak yazıları, büyük bütçelerle yayınlayıp yaygınlaştırmaya çalıştı.

‘Asıl Türkler soykırıma uğradı!’

Türk devletinin desteğiyle iş gören bu üniversitelerin Ermenilere ilişkin hiçbir konferansı da uluslararası boyutta düzenlenemedi. Zira bu “çalışmalar”, hiçbir bilimsellik taşımıyor, sadece “anti-Ermeni” tezi sağlaması için üretiliyordu. “Ermenilerin siyasi amaçları, toprak kazanma çabaları” gibi bir kompozisyona sahip bu üretimler, bazen “asıl Türkler soykırıma uğradı!” düzeyine kadar ulaşabiliyor, çığrından çıkabiliyor. Örneğin Ortadoğu ve Kafkasya üzerine çalışan Prof. Dr. Mustafa Sıtkı Bilgin, “Tehcir kararının alınmasından 10 gün önce, 17 Mayıs 1915’te Van, Ermeni asker ve komitacıların yardımlarıyla Rus ordusunun elinde geçmiş ve şehir birkaç gün içinde Müslüman nüfustan arındırılmıştı” diyebiliyor.

Dolayısıyla Türkiye’deki Ermeni Soykırımı araştırmalarının hemen hemen tamamı, inkara altyapı kazandırmayı amaçlıyor; bu amaç doğrultusunda çalışmalar, hiçbir belgeye dayanmadan, devlet tarafından sağlanan büyük bütçelerle sürdürülüyor. Bir örnek daha: Çanakkale’deki 18 Mart Üniversitesi’nde organize edilen “Geçmişten Günümüze Ermeni Meselesi” başlıklı konferansın açılış konuşmasında, Tarih bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Muhammet Erat, şöyle diyor: “O günden bugüne Ermeni diasporası ve Ermeni tarafı, bu olayı çok farklı bir boyutta ortaya koyarak soykırım iddiasıyla bizi itham eder hale geldi. 2015 yılında yurtdışındaki Ermeni diasporasının çalışmaları sonuç vermeye başladı. Türk kamuoyunun bu meseleye çok daha farklı yaklaşması gerekiyor. Belki ülke olarak bu açıdan birçok eksiğimiz bulunmakta.”

İşte bilimsel yöntem!

Arşivden, belgeden korkuyorlar

Peki bu resmi tarih görüşü dışında araştırma yapan hiç akademisyen yok mu Türkiye’de? Var da yok işte... Neden mi? Çünkü yasak.

Diğer ülkelerdeki akademisyenlerin, bilim insanlarının çalışmalarının tamamı ise Türk devleti tarafından “lobicilik” gibi ithamlarla karşılanıyor.

Devlet arşivlerindeki Ermeni Soykırımı belgelerinin kamuya, konuyu araştırarak insanlara açılması meselesi de bir başka tartışma... Başbakan Ahmet Davutoğlu, vakti zamanında, “Gönülleri açık olmayana arşivleri açsak ne olur” diyerek geçiştirmeye çalışmıştı bu konuyu... Ama hangi belgeler arşivde? “Hepsi” diyebilir mi, Ahmet Davutoğlu? Peki kimse, Genelkurmay Başkanlığı arşivini açma cesaretinde bulunabilir mi? Yürütülen herhangi bir araştırma için bu arşivlerden belge istendiğinde, her zaman “konunun hassasiyeti” gerekçesiyle reddediliyor. Ermenilere ait tapu kayıtları bile Milli Güvenlik Konseyi kararıyla “ulusal güvenliği aykırı” denilerek yasaklanmıştı. Gerçekten korkmadığını iddia eden, belgeden, arşivden neden korkar?

Ermeni tezinin kadim sahibi: CHP

Devletin resmi Ermeni tezinin bir başka “kadim” savunucusu da CHP. Onlar da diyor ki, “Ermeniler Ruslarla birlik olup isyan çıkardı ve Türklere ihanet etti. Biz de ne yapalım, onları daha güvenli olur düşüncesiyle başka bir yere göç ettirmek istedik. Bu bizim doğal hakkımızdı.”

Her Nisan ayı geldiğinde ulusalcılar, hükümette kim varsa uyarmaya başlıyor: Önlem alınmazsa Ermeniler, bütün dünyayı soykırımı inandıracakmış! Onların her “önlem alınsın” çağırısı, cana mal oluyor. Örneğin, soykırımın 96. yılında, tam da 24 Nisan 2011’de,

askerliğini bitirmesine 23 gün kala Batman’da Sevag Balıkçı, ırkçı bir er tarafından katledildi. Başka bir çağrı, 85 yaşındaki Maritsa Küçük’ün Samatya’daki evinde katledilmesini doğurdu. Sonra da Hrant Dink...

Dink dönemeci

Hrant Dink’in 19 Ocak 2007’de Agos gazetesi önünde katledilmesinin Türkiye Ermenileri için yeni bir dönüm noktası olduğu, sık sık dile getirilir. Dink’in katledilmesi, muhalif sesleri bir çatı altında buluşturdu. Devletin Dink cinayeti yalanlarına inanmayanların sayısı, milyonlarla ifade ediliyor.

Türkiye Ermenilerinin kurduğu bir halk hareketi olan Nor Zartonk’un (Yeni Uyanış) kurucularından Sayat Tekir’e göre ana akım medyanın Dink cinayetini bu kadar çok işlemede, suçluluğun farkında olmanın da payı vardı. Bu suçu üstlerinden atmak istediler. Özellikle Hürriyet gazetesi, Hrant Dink’i hedef göstererek öldürülmesinin yolunu açanlardan oldu. Tekir, “Türk medyasının iki yüzlülüğü bu şekilde daha da iyi görünüyor. Koşula, duruma göre gazetecilik yapılıyor” diyor.

Ermeniler, acıları unutmak, artık bu meseleyle hesaplaşılmasını sağlamak ve geleceğe bakmak istiyor belki; ama Türk devletinin yok ve inkar edici siyaseti, unuttumuyor. Türk devletinin inkar mekanizmasının organizatörü Türk Tarih Kurumu’nun öncülüğünde, İttihat ve Terakki’nin borazanlığı yapılmaya devam ediliyor. Özetle, “Ermeniler bağımsızlık için terör çeteleri kurdu, bu çeteleri Batılılar kışkırttı, ayaklanmalar çıkarıldı, Ermeniler savaş esnasında düşmanla işbirliği yaparak ihanet etti” argümanları kullanılarak, bir buçuk milyon Ermeni’nin kırımdan geçirilmesi güya açıklanıyor!

Acıyla dalga geçen Erdoğan

2015 yılı, yani geçen yıl, soykırımın yüzüncü yılı olması nedeniyle büyük bir önem taşıyordu. Bu bağlamda bütün Türk bakanlıkları da harıl harıl hazırlandı. Kültür Bakanlığı, ülkedeki tüm turist rehberlerine yönelik “1915 olayları” kitapçığı hazırlatmayı bile ihmal etmedi! İstanbul’da çalışan “kaçak Ermenileri” Türkiye’den atabileceği tehditleri savuran, “Af edersiniz Ermeni” gibi söylemlerde bulunarak bir halkı aleni şekilde aşağılayan Cumhurbaşkanı Erdoğan ise, soykırımın 100. yılı etkinliklerini bir ölçüde baltalayabilmek adına Çanakkale’deki kutlamaları Erivan’da anmalarla aynı zamana denk getirdi. O günlerde Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan, Erdoğan için şöyle dedi: “Eğer Türkiye’nin ilişkilerin normalleşmesi yönünde bir nebze arzusu olsaydı, komşunun evinde yas tutulurken aynı gün şenlik ve tören düzenlemezdi.”

Sarkisyan haklıydı. Yüz yıllık acıyla, adeta dalga geçiliyordu.

Yüzleşme mi, yüzsüzleşme mi?

Sene 2016... “Nar Niyetiyle: Unutmanın Değil Hatırlamanın Zamanı” başlıklı serginin Nisan ayı başında Tophane-i Amire’de düzenleneceği haberi yayılınca, başlığının da yumuşak yankısıyla, “devletin demagojisinde bir kırılma mı yaşandı” diye düşünmeden edemedim. Ancak sergi gezilince, Dışişleri Bakanlığı çevresinin 2009 protokoller tartışmaları ve ardından inşa ettikleri yeni inkarcılık söyleminin bir teyidinden öteye gitmediği görülüyor. Soykırım bir yana dursun, “katliam” sözcüğünü bile kullanmadan Ermenileri anlatan sergi, inandırıcılıktan ve samimiyetten o kadar uzak ki... Sergide “1915 Tehciri” ve “Ermeni İsyanları” başlıkları yerleştirilmiş. “Ermeni isyanları”na, elbette ki tehciri meşrulaştıran bir unsur olarak değiniliyor. Katledilen bir buçuk milyonu aşkın Ermeni teğet geçilip silahlı Ermeni gruplar tarafından katledildiği iddia edilen 34 Türk’ün fotoğrafları yer alıyor sergide. “Bir buçuk milyon Ermeni, 34 Türk’e eş değerdir” denilmek isteniyor herhalde.

Belki de serginin en fütursuz yanı, “devletin attığı pozitif adımlar” kısmı olsa gerek. Devlet destekli organizatör ve küratörler, “Ermenilerin Geri Dönüşü ve Malların İadesi” şeklinde bir başlık atabilecek kadar ileriye gidebiliyor. Mütareke dönemine ait 2-3 belge de mutlu bir sonun delilleri şeklinde izleyiciye hayasızca sunuluyor.

İttihat’ın inkarla devamı

Şimdiki cumhurbaşkanının 1915 olaylarına ilişkin 23 Nisan 2014 tarihli “başsağlığı” dileği de sergide yer alıyor. Recep Tayyip Erdoğan’dan şöyle bir alıntı yapılmış: “1915 tehciri, yirminci yüzyılın ilk büyük felaketi olan Birinci Dünya Savaşı koşullarında yaşanmış elim bir insanlık trajedisi olarak tarihte yerini almıştır.” Erdoğan, dönemi anlatırken yanlış bir ifade kullanıyor, trajedi diyor. Trajedi, doğal afetler ve ölümler için kullanılabilir halbuki; bir milyonu aşkın Ermeni’nin katledilmesinde kullanılabilecek uygun terim değildir. En uygun ve doğru terim, soykırımdır. Tekrarlamak gerekirse, soykırımı Osmanlı Devleti, Jön Türkler ve İttihat Terakki el birliğiyle yaptı, sizler de el birliğiyle inkar ediyorsunuz.

Samimiyetsiz aydınlar

Bırakalım devleti, Aras Yayınevinin kurucularından Yetvart Tomasyan’a göre, “Ermeni yanlısı” tavır takınan bazı Türk aydınları bile samimiyetsiz. Ermeni meselesini sözde desteklemiş gibi görünerek dünyaya insan hakları savunucusu şeklinde yaranma çabası sadece... Gerçek bir yüzleşme ise, 101 yıl sonra hala bu topraklarda vuku bulmuş değil.

Kaynak: [Yeni Özgür Politika](#)